

تأملی در یادداشت‌های

آقای هاشمی

نگاهی نقادانه به مجموعه کارنامه و خاطرات
هاشمی رفسنجانی ۱۳۶۰-۱۳۷۸

مسعود رضایی

www.ketab.ir

تأملی در یادداشت‌های آقای هاشمی

نگاهی نقادانه به مجموعه کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی ۱۳۶۸-۱۳۶۰

نشر: شهید کاظمی، به قلم: مسعود رضایی شریف‌آبادی،
ویراستار: حسین صادقی‌فرد، مدیر هنری: الف. اکبرزاده،
صفحه‌آرایی: استودیو یازده، شابک: ۴-۱۹۳-۲۸۵-۶۲۲-۹۷۸،
چاپ: دوم، زمستان ۱۴۰۲، شمارگان: ۵۰۰ جلد، قیمت: ۶۰۰/۰۰۰ تومان

تمامی حقوق برای نشر شهید کاظمی محفوظ است

دفتر مرکزی نشر و پخش: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه اول، فروشگاه ۱۳۱

تلفن: ۰۲۵-۴۷۸۴۰۸۲۲-۶

www.manvaketab.ir ، سامانه پیام‌رسان: ۳۰۰۰۱۴۱۴۴۱

@hashreshahidkazemi

سرشناسه: رضایی شریف‌آبادی، مسعود، ۱۳۳۱ - / عنوان و نام پدیدآور: تأملی در یادداشت‌های آقای هاشمی: نگاهی نقادانه به مجموعه کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی ۱۳۶۸-۱۳۶۰ / مسعود رضایی / مشخصات نشر: قم: انتشارات شهید کاظمی، ۱۴۰۱. / مشخصات ظاهری: ۹۹۲ ص، ۱۴×۲۱ س.م. / شابک: ۴-۱۹۳-۲۸۵-۶۲۲-۹۷۸ / وضعیت فهرست نویسی: قیفا / یادداشت: نمایه. / عنوان دیگر: نگاهی نقادانه به مجموعه کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی ۱۳۶۸-۱۳۶۰. / موضوع: هاشمی رفسنجانی، اکبر، ۱۳۳۱-۱۳۹۵. -- خاطرات / موضوع: Hashemi Rafsanjani, Akbar -- Diaries / موضوع: هاشمی رفسنجانی، اکبر، ۱۳۳۱-۱۳۹۵. -- یادداشت‌ها، طرح‌ها و غیره / موضوع: Hashemi Rafsanjani, Akbar -- Notebooks, sketchbooks. / موضوع: هاشمی رفسنجانی، اکبر، ۱۳۳۱-۱۳۹۵. -- Diaries / موضوع: رضایی شریف‌آبادی، مسعود، ۱۳۳۱. -- مصاحبه‌ها / موضوع: ایران -- تاریخ -- جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸- / خاطرات / Islamic Republic -- History -- ۱۹۷۹-1۹۷۹. -- Diaries / رده بندی کنگره: DSR۱۶۷۰ / رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۲۲۰۹۲ / شماره کتابشناسی ملی: ۹۱۰۷۲۱۱ / اطلاعات رکورد کتابشناسی: قیفا

فهرست

۱۷	 مقدمه
۲۴	 چند کلمه درمورد آقای هاشمی
۲۸	 چهار عنصر اصلی در خاطرات
۳۰	 امکان مفاهمه میان آحاد بشر
۳۱	 چند نکته ضروری درباره یادداشت‌های آقای هاشمی
۳۴	 اعتبارسنجی یک متن تاریخی
۳۷	 وقتی سند و شاهی نیست
۳۹	 تفاوت دروغ و اشتباه در تاریخ نگاری
۴۲	 تحریف‌های ناخواسته
۴۳	 انگیزه خوانی در متون تاریخی
۴۵	 ابزار کاوش در تاریخ
۴۶	 تفاوت تاریخ و داستان
۴۹	 نادرست‌های یادداشت روز ۱۴ خرداد ۱۳۶۸
۵۵	 پیشنهادی که واقعیت ندارد
۵۹	 روایت غیرمنطبق با واقع
۶۲	 سیر تاریخی معکوس
۶۴	 اهمیت اسناد رقیب در راستی آزمایی یادداشت‌ها
۶۶	 یادداشت روز ۱۴ آبان ۱۳۶۴
۷۱	 ماجرای نامه آیت‌الله منتظری به آیت‌الله مشکینی
۷۵	 یک روایت نامقبول از یک نامه
۷۹	 حضرت امام به آقای هاشمی چه گفتند
۸۲	 روایت نامقبول از فضای حاکم بر مجلس خبرگان
۹۰	 موافقان و مخالفان تجدید رابطه با آمریکا
۹۱	 امتناع از نگارش برخی نکات مهم
۹۳	 نحوه انعکاس ماجرای مک‌فارلین
۹۶	 حضرت امام و حزب جمهوری اسلامی
۱۰۲	 اهمیت ثقه بودن راوی
۱۰۴	 بخشی از حقیقت و نه تمام حقیقت
۱۰۶	 آیا مطلب روزنامه سلام خلاف واقع بود؟
۱۰۹	 نانوشت‌های پراهمیت درباره انتخابات دوم خرداد
۱۱۲	 اشرف مخلوقات سیاسی خداوند
۱۱۴	 یک اتفاق غیرعادی

نوشتن یک حرف و نوشتن یک حرف دیگر.....	۲۱۱
تنها حج بدون برائت	۲۱۳
کانال خاص ارتباطی امیرعبدالله	۲۱۴
ناگفتن رفتارهای ناشایست سعودی‌ها	۲۱۶
مذاکرات مهدی و عبدالله	۲۱۹
روایت آقای ری شهری از کانال ارتباطی جدید.....	۲۲۰
دستور رهبری برای اصلاح کانال ارتباطی	۲۲۲
چراغ سبز آقای هاشمی به سعودی‌ها	۲۲۵
فرزندان آقای هاشمی در اینجا و آنجا	۲۲۸
خانواده آقای هاشمی؛ میهمانان ویژه سعودی‌ها	۲۳۱
دلایل ناگفتن وجوه متفی سعودی‌ها	۲۳۲
سخنان خلاف انتظار رئیس جمهور	۲۳۴
یک موضوع مفقودالثر در یادداشت‌ها	۲۳۶
روایتی متفاوت از دستگیری سیدمهدی هاشمی	۲۳۷
مطالبی که پذیرش آن‌ها ثقیل است	۲۳۹
حذف شعار مرگ بر آمریکا	۲۴۴
جنگ جنگ تا یک پیروزی	۲۴۸
صدور حکم تمشیت امور نیروهای مسلح برای آیت‌الله خامنه‌ای	۲۵۰
صدور حکم فرماندهی عملیات جنگی برای آقای هاشمی	۲۵۲
نامشخص بودن موافقان و مخالفان یک نظریه	۲۵۴
تذکر حضرت امام به آقای هاشمی	۲۵۶
پیامدهای سفر نیکلای چائوشسکو به ایران	۲۵۷
ممانعت رهبری از بروز یک بحران	۲۶۰
کنار کشیدن کامل آقای هاشمی	۲۶۴
اصحاب نیق	۲۶۶
حکم آقای هاشمی برای آقای موسوی خویینی‌ها	۲۶۷
حرف‌های گوشه‌دار آقای کروبی به آقای هاشمی	۲۷۱
موسوی خویینی‌ها؛ ما به دولت انتقاد داریم	۲۷۲
هر نفر یک حزب	۲۷۳
تجربه حزب توده	۲۷۴
رقبای حزب جمهوری اسلامی	۲۷۵
حج آبراهامی	۲۷۶
آقای هاشمی؛ متهم یا میانجی؟	۲۷۷

۲۷۸	آغاز دگردیسی چپ‌ها
۲۸۰	بر گذشته‌ها صلوات!
۲۸۲	تغییر نمایندگان حضرت امام در حج و بنیاد
۲۸۳	انتصابات غیر جناحی
۲۸۷	ترکیب سیاسی اعضای کابینه آقای هاشمی
۲۸۸	مصوبه مجلس خبرگان اول با مدیریت آقای هاشمی
۲۹۱	مراجعات کاندیداهای چپ مجلس خبرگان دوم به آقای هاشمی
۲۹۶	برداشت‌های جهت‌دار از یادداشت‌های خنثی
۳۰۰	موضع نامشخص آقای هاشمی
۳۰۹	امتناع رهبری از قائل شدن استثنا
۳۱۲	ثبت موضع رهبری و مسکوت گذاردن موضع خود
۳۱۴	پیشنهادی برای تسهیل ورود رؤسای سه قوه به مجلس خبرگان
۳۱۹	یک اشتباه و حشتناک
۳۲۳	تقدیر دفتر تحکیم وحدت از آقای هاشمی
۳۲۷	تلاش دفتر تحکیم برای بهره‌گیری از ظرفیت سیاسی آقای هاشمی
۳۳۰	احمد توکلی؛ رقیب نمایشی یا واقعی؟
۳۳۴	آرای آقای توکلی از نگاه آقای هاشمی
۳۳۵	سیر نزولی آرای آقای هاشمی
۳۳۸	اقتصاد و عدالت در دوران سازندگی
۳۴۳	بازتاب استعفای آقای خاتمی در یادداشت‌ها
۳۴۶	پانویشت‌های سؤال برانگیز
۳۴۷	مانور تجمل
۳۴۹	آدرس غلط
۳۵۱	خطبه آتشین
۳۵۸	ثبت شعارهای جناحی در پانویشت‌ها
۳۵۹	سکوت درباره علت توقیف روزنامه جهان اسلام
۳۶۱	مکتوم ماندن سخنان آقای هاشمی در حمایت از ولایت فقیه
۳۶۴	سخنانی که ثبت شد و سخنانی که ثبت نشد
۳۶۸	حکمی که ثبت شد و حکمی که ثبت نشد
۳۷۰	انعکاس مخدوش یک پرونده
۳۷۵	یک موضوع بی‌اهمیت از نظر آقای هاشمی
۳۷۷	تفاوت متن یادداشت‌ها با عین گفته‌ها
۳۷۹	سکوت آزاردهنده

- اول کسی که در مقابل این حرف‌ها وارد میدان شد ۶۱۱
- سخنان مهم آقای خاتمی که در یادداشت‌ها نیست ۶۱۳
- دل‌خونی حضرت امام از آقای منتظری ۶۱۴
- تأکید آقای هاشمی بر عمل به مصوبه شورای عالی امنیت ملی ۶۱۶
- چتر مظلومیت بر سر آقای منتظری ۶۱۷
- انعکاس پررنگ نظرات دیگران درباره وضعیت آقای منتظری ۶۱۹
- تندروی آقای منتظری ۶۲۰
- تصمیم نظام برای عادی‌سازی وضعیت آقای منتظری ۶۲۳
- تنها شرط رفع محدودیت ۶۲۴
- تلاش فتنه‌گران برای ایجاد درگیری‌های داخلی ۶۲۵
- رفتارهای هیجانی ادامه‌دار ۶۲۷
- طرح وزارت اطلاعات برای رفع محدودیت‌ها ۶۳۰
- اطلاعی‌ای که همه طرح‌ها را بر باد داد ۶۳۱
- آقای منتظری از حرف‌تا عمل ۶۳۲
- تلاش برای تبدیل رهبری به یک مقام تشریفاتی ۶۳۴
- خُذْهَا بِقُوَّة! ۶۳۶
- هزینه‌ای که باید برای ایستادگی بر خط امام پرداخت ۶۳۹
- کلیدواژه «تضعیف رهبری» در یادداشت‌ها ۶۴۲
- ملاک‌ها و معیارهای تصمیم‌گیری رهبری ۶۴۶
- نارضایتی‌های جناحی از برخی تصمیمات حضرت امام ۶۴۸
- یک معنای دیگر «تضعیف رهبری» ۶۵۱
- تهاجم سیاسی بر مبنای تحلیل اشتباه از دوم خرداد ۶۵۴
- تصویری که منطبق بر واقع نیست ۶۵۷
- مکتوم ماندن تهاجمات سیاسی سنگین به آقای هاشمی ۶۵۹
- دلخوری آقای هاشمی از رفتار منفعلانه کارگزاران ۶۶۰
- گِله دارم، مشخصاً از آقایان کارگزاران سازندگی ۶۶۲
- از هدف‌گیری ریاست مجلس ششم تا ۶۶۵
- قیاس مع الفارق ۶۶۸
- احتراز آقای هاشمی از درگیری با چپ‌ها ۶۶۹
- اشتیاق چپ‌ها برای وزن‌کشی سیاسی میان خود و آقای هاشمی ۶۷۱
- هرج و مرج مطبوعاتی از زبان آقای هاشمی ۶۷۳
- آغاز درگیری با چپ‌های سم‌پاش ۶۷۴
- بی‌پاسخ ماندن انتظارات رهبری از آقای هاشمی ۶۷۵

۶۷۸	درگیری شدید فائزه هاشمی با مهاجمان به بابا
۶۸۰	بی نتیجه ماندن پادرمیانی ها
۶۸۱	فائزه هاشمی از انتلاف با چپ ها تا درگیری با آن ها
۶۸۲	هم گروهی کارگزاران با مهاجمان به آقای هاشمی
۶۸۳	عالی جناب سرخ پوش
۶۸۴	حمله آقای هاشمی به لیبرال ها و چپ های افراطی
۶۸۶	عملکرد وزارت ارشاد بعد از دوم خرداد
۶۸۷	تدبیر رهبری در ماجرای نشریه موج
۶۹۱	صحبت های تازه و بی سابقه وزیر ارشاد
۶۹۲	موضع گیری نامائوس آقای مهاجرانی
۶۹۶	نظرسنجی هایی که درست از آب درنیامدند
۶۹۷	یادداشت های ساکت درباره جریان تخریب آقای هاشمی
۶۹۹	از واقعیت عینی تا تصویر مجازی
۷۰۱	تفاوت مبنایی انتقادات اصولگرایان و اصلاح طلبان
۷۰۲	حرص خوردن خاتمی از دشت افراطی ها
۷۰۳	گرفتار شدن خاتمی در یک وضعیت متناقض
۷۰۵	یادی از یک مناظره قلمی با مهندس بازرگان
۷۰۶	عبرت نگرفتن از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲
۷۰۸	اعتمادی که کار دست دکتر مصدق داد
۷۱۱	بی توجهی افراطی ها به تذکرات مکرر رهبری
۷۱۴	سکوت سؤال برانگیز آقای هاشمی
۷۲۰	تذکرات صریح تر و قاطع تر رهبری
۷۲۶	مواضع مبهم و نامشخص آقای هاشمی
۷۲۷	اگر آقای هاشمی صریحاً موضع گیری می کرد
۷۳۰	موضعی که نه سیخ بسوزد و نه کباب
۷۳۳	توصیه آقای هاشمی به نهضت آزادی
۷۳۵	روزنامه زن
۷۳۸	تذکر به فائزه
۷۴۰	فائزه هاشمی: تیترو روزنامه زن را که دیدم، جا خوردم!
۷۴۴	تقصیر شماست که فائزه را بی جهت رنجانده اید
۷۴۶	تقصیر خودتان است که بد عمل کرده اید
۷۴۷	دلیل توقیف روزنامه زن
۷۵۰	تمسخر یک حکم اسلامی؛ یک مسئله ساده و کوچک

۹۱۹	مجوز مذاکرات در موضوعات مشخص
۹۲۰	روابط ایران و عربستان از کانال آقای هاشمی
۹۲۲	رابطه‌ای به نفع دنیای اسلام
۹۲۴	شعارهایی که نباید فراموش شوند
۹۲۵	پذیرایی گرم سعودی‌ها از خانواده آقای هاشمی
۹۲۷	نقشه خطرناک سعودی‌ها
۹۳۰	ناراحتی و خشم آیت‌الله خامنه‌ای
۹۳۱	نگرانی آقای هاشمی از خدشه به روابط با عربستان
۹۳۳	اتهام زنی مستقیم سعودی‌ها به ایران
۹۳۵	امداد غیبی برای آمریکا
۹۳۸	نمایندگی خط هوایی عربستان در ایران
۹۳۹	تعیین دوباره مهدی هاشمی به عنوان رابط
۹۴۱	پرونده پیچیده قتل‌های زنجیره‌ای
۹۴۴	دستور رهبری برای پیگیری‌های سریع و قاطع
۹۴۸	یک پانوش مغشوش و ناهمخوان با متن
۹۵۲	تدبیری برای جلوگیری از یک فتنه بزرگ
۹۵۳	تلاش‌هایی برای از کار انداختن سیستم ایمنی کشور
۹۵۵	انتقام‌گیری از وزارت اطلاعات
۹۵۸	برنامه چراغ
۹۶۱	اختیارات تام برای آقای خاتمی
۹۶۱	چاپ یک سند محرمانه و آغاز یک ماجرا
۹۶۴	«فائزه ما» در کوی دانشگاه
۹۶۷	حضور مردم و فروخوانیدن آشوب‌ها
۹۶۸	واقعه‌ای که قلب رهبری را جریحه‌دار کرد
۹۷۱	امتناع آقای هاشمی از سخنرانی در مراسم ۲۳ تیر
۹۷۳	ایستادگی رهبری در برابر فشارهای سیاسی
۹۷۷	سیاه‌چاله‌ای که از آن جستیم
۹۷۷	موضع آقای هاشمی در قبال برکناری آقای لطفیان
۹۸۰	هالک‌های وطنی
۹۸۱	مدیریت کلان رهبری در یک ماجرای توفانی
۹۸۲	موضع رسمی دفتر رهبری در قبال یادداشت‌های آقای هاشمی
۹۸۵	به پایان آمد این دفتر
۹۸۷	فهرست اسامی

مقدمه

در میان سیاستمداران ایرانی، زیاد نیستند کسانی که نسبت به نگارش مستمر و مرتب خاطرات روزانه خود تا پایان عمر، اقدام کرده باشند. آقای هاشمی رفسنجانی یکی از همین افراد است. ایشان از سال ۱۳۶۰ شروع به نگارش خاطرات خود در قالب یادداشت‌های روزانه کرد و آن را ۳۵ سال، یعنی تا آخرین روز حیات خود ادامه داد. این همت و پشتکار، بی‌تردید درخور تقدیر و تحسین است.

البته شاید بتوان یکی از دلایل این انگیزه و پشتکار در نگارش خاطرات روزانه را حضور آقای هاشمی در کانون مسائل و تحولات کشور دانست. ایشان - گذشته از جایگاه خود در میان نیروهای انقلابی و خط امامی - به دلیل مبارزات طولانی در دوران قبل از انقلاب، از همان ابتدای برپایی نظام جمهوری اسلامی، به عنوان یکی از یاران نزدیک حضرت امام شناخته شد و با عضویت در شورای انقلاب، در جریان مهم‌ترین مسائل کشور قرار گرفت. به علاوه، حضور در مناصب و مسئولیت‌های رسمی و غیررسمی، گوناگون و به‌ویژه حضور در جمع پنج نفره مؤسس حزب جمهوری اسلامی،

و سپس تکیه زدن بر کرسی ریاست مجلس، آقای هاشمی را به یکی از شخصیت‌های برجسته نظام تبدیل کرد.

پس از آن، با شروع جنگ تحمیلی و به‌ویژه در پی جراحات آیت‌الله خامنه‌ای در واقعه تروریستی ۶ تیر ۱۳۶۰، آقای هاشمی علاوه بر مسئولیت‌های پیشین، وظایف مهم و سنگینی را در جریان جنگ تحمیلی و دفاع مقدس بر عهده گرفت که تا پایان آن استمرار داشت. در ادامه، آقای هاشمی با بر عهده گرفتن مسئولیت ریاست جمهوری و مدیریت عالی اجرایی کشور، عرصه‌های دیگری از کار و تلاش را درنوردید. البته علاوه بر تمامی این مسائل، باید به این نکته نیز توجه داشت که آقای هاشمی با توجه به ویژگی‌های شخصی و فردی، همواره در ارتفاعی بالاتر از مقام و مسئولیت رسمی خود گام برمی داشت. مثال واضح در این زمینه را می‌توان از سال‌های حضور ایشان در مجلس آورد که اگرچه رسماً مسئولیت ریاست مجلس را بر عهده داشت، اما حوزه عملکرد، نفوذ و تأثیرگذاری ایشان بسیار بیش از آن بود.

ذکر همین مختصر کافی است تا به گستره اطلاعات ایشان از مسائل و موضوعات مختلف اشاره‌ای شده باشد و باید خدای را سپاس گفت که ایشان شمه‌ای از این اخبار و اطلاعات را در یادداشت‌های روزانه خود بر جای گذاشته است.

تا پاییز ۱۴۰۱، دفتر نشر معارف انقلاب به عنوان ناشر رسمی آثار آقای هاشمی رفسنجانی، ۱۹ جلد از یادداشت‌های روزانه ایشان را تحت عنوان کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی منتشر کرده و برای هر جلد نیز نام و عنوانی متناسب با وقایع آن سال برگزیده است و این روند ان شاء الله تا انتشار آخرین یادداشت‌های روزانه ایشان در سال ۱۳۹۵ ادامه خواهد یافت. شکی نیست که یادداشت‌های آقای هاشمی از جذابیت زیادی برای عموم و به‌ویژه اهالی تاریخ و سیاست برخوردار است و البته ممکن است همین جذابیت موجب عدم دقت کافی در محتوای این یادداشت‌ها شود.